

ACTUALITATEA ȘTIINȚIFICĂ

Masă rotundă: 45 de ani de la reluarea învățământului universitar de sociologie în România. Promoția 1966-1970

Ioan Mărginean*

Institutul de Cercetare a Calității Vieții, București

În cadrul recentei Conferințe a Asociației Române de Sociologie (23-24 septembrie 2011) s-a alocat timp în plen pentru o dezbatere tip masă rotundă, marcându-se astfel împlinirea a 45 de ani de la reluarea învățământului superior de specialitate în România. Este vorba de înființarea secției de sociologie la Facultatea de Filozofie a Universității București, în septembrie 1966. După cum se știe, în anul 1948 sociologia a fost declarată ca fiind burgheză și eliminată din învățământ. Atât comanda desființării, cât și cea a reabilitării au venit de la Moscova. Aceasta din urmă, după condamnarea stalinismului de către Hrușciiov la sfârșitul deceniului al șaselea. Astfel că denumirea de sociologie începe să fie utilizată, în unele institute de cercetare se organizează investigații sociologice, apar publicații de profil și chiar se înființează Centrul de Cercetări Sociologice în cadrul Academiei (1965), precursorul actualului Institut de Sociologie. Ulterior, învățământul sociologic se introduce și la alte Universități din țară (Cluj, Iași) și se constituie o rețea de centre de cercetare socială.

În calitate de moderator al amintitei mese rotunde, să consemnăm că panelul a fost alcătuit din cei opt colegi prezenți și am avut parte de o audiență cu totul deose-

bită atât prin numărul important al participanților, cât și prin generațiile cărora le aparțin, de la tineri absolvenți și cercetători cu experiență, la reprezentanți ai generației care a contribuit, prin activitatea sa, la reluarea învățământului și cercetării sociologice în România. Dacă ne referim la această categorie, este vorba despre profesorii Septimiu Kraus și Vasile Miftode, respectiv cercetătorul Oscar Hoffman. De altfel, în cadrul acestei întâlniri, invitaților de onoare le-a fost înmănată câte o diplomă de către Președintele Asociației Române de Sociologie, dl. profesor Cătălin Zamfir, membru corespondent al Academiei Române, prin care li se recunosc meritele avute în afirmarea sociologiei românești în ultimii 45 de ani. Și altor două personalități li s-a conferit diploma respectivă: prof. Ioan Drăgan și prof. Achim Mișu, absenți de la întâlnire. În acea diplomă sunt menționate și persoanele care au contribuit de la început, într-un fel sau altul, la dezvoltarea sociologiei, dar care nu mai sunt în viață. Multe mulțumiri veteranilor și o pioasă aducere aminte a celor dispăruți, profesori și colegi de generație.

Revenind la promoția 1966-1970, să spunem că la admitere au fost 25 de locuri și am fost admiși 27 de studenți (ultimii trei cu aceeași notă) din peste 160 de candidați.

---

* Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Calea 13 Septembrie 13, Sector 5, 050711, București. E-mail: imargin@iccv.ro.

Am absolvit facultatea în 1970 în număr de 25 de colegi, între timp șapte au decedat, iar dintre cei 18 în viață au participat la eveniment, așa cum spuneam, opt: Lucia Tobă (Costinescu), Florica Vasiliu, Maria Voinea (Ghiță), Gheorghe Crasnea, Dorin Cumpănașu, Iancu Filipescu, Vasile Secăreș și autorul acestor rânduri. Alți doi colegi nu au putut să participe de această dată, dar au fost împreună cu noi la celelalte întâlniri, inclusiv anul trecut. Este vorba de Dorel Abraham și Doina Pascu. Mai menționăm că doi colegi s-au stabilit în SUA.

La absolvire am beneficiat de repartizare în locuri bune, care ne-au permis să ne dezvoltăm cariere însemnate: două cadre didactice în învățământul superior, alți doi în cercetare în sistemul învățământului superior, opt în institute de cercetare ale Academiei Române sau departamente, un post în învățământul liceal, altele în Instituții Centrale și în câteva întreprinderi mari.

Chiar dacă nu putem considera că am primit cea mai bună pregătire, fie și raportat la condițiile de atunci, prin studiu individual, stagii de doctorat și burse în străinătate consider că am reușit să contribuim și noi la dezvoltarea sociologiei în România. În primii 10 ani de la absolvire, opt dintre noi am obținut titlul de doctor. De asemenea, colegii din promoția noastră au publicat lucrări devenite de referință în bibliografia de specialitate. Temele elaborate erau fie de metodologia cercetării sociologice, fie legate de mediile rezidențiale, urban-rural, forța de muncă, structură socială, dar nu au lipsit, însă, nici alte preocupări, cum ar fi cele referitoare la familie, tineret, armată și chiar la sociologie muzicală. După 1990, tematica s-a diversificat mult, de la calitatea vieții (să începem cu profilul institutului-gazdă) la democrație, studii de piață etc.

Revoluția a adus și o schimbare importantă în cariera multora dintre noi. După ani de așteptare am reușit să ocupăm poziții de

conferențiar și profesor, de cercetător științific gradul II și I, precum și funcții de conducere în sistemele respective, de la șef de catedră la decan, director, prorector, rector. Alții au intrat în administrația publică.

În intervențiile colegilor au fost invocați anii de facultate cu prezența obligatorie și învățatul preponderent după notițe, în lipsa bibliografiei, dar și desfășurarea activităților de practică în trei din cei patru ani de studiu, participarea la sesiuni științifice. Anii studenției noastre au aparținut perioadei mai deschise din punct de vedere politic, al vechiului regim. După absolvire, am continuat pregătirea profesională. La Biblioteca Centrală Universitară am descoperit un adevărat tezaur de carte de sociologie. În luările de cuvânt s-a evocat preocuparea din primii ani de activitate pentru dezvoltarea carierei profesionale prin doctorat, dar și preocupările ulterioare pentru pregătirea noilor generații de sociologi (Maria Voinea), afirmarea sociologiei în alte medii academice, cum sunt Universitatea Națională de Muzică (Lucia Costinescu), Universitatea Politehnică (Iancu Filipescu), încercarea, respinsă de autoritățile vremii, de a înființa o Asociație de Sociologie (Vasile Secăreș).

În ce mă privește, în calitate de cercetător la Centrul de Sociologie, am beneficiat, în anul 1974, de o bursă de specializare de șase luni în SUA, Universitatea Michigan din Ann Arbor; Institutul de Cercetări Sociale. Acest stagiul mi-a marcat radical cariera profesională, orientându-mă spre domeniul măsurării sociale, devenit temă a tezei mele de doctorat.

Din păcate, evoluțiile din anii ce au urmat absolvirii facultății au fost marcate de multe neajunsuri, cum ar fi restricțiile în efectuarea de cercetări (așa, de exemplu, înainte de aplicare, chestionarele trebuiau vizate de către Direcția de Presă, care exercita cenzura), existau teme tabu, se manifesta autocenzura, finanțarea deficitară, dar și amatorismul multora dintre noii veniți în

domeniul sociologiei din alte specializări, opoziția acerbă față de sociologie din partea celor ce și-au însușit ideea că sociologia este „burgheză”, sau pur și simplu vedeau în cercetarea sociologică o amenințare pentru felul ideologic în care se raportau ei la problematica socială. Mai mult, în anul 1977 se desființează învățământul universitar de sociologie. Disciplinele sociologice au continuat să se predea totuși la universitate și în alte instituții de învățământ superior, inclusiv la Academia de Studii Sociale și Politice, unde s-a înființat și un curs postuniversitar de sociologie. Totodată, a continuat învățământul de doctorat. După căderea regimului comunist, s-a reluat învățământul sociologic de licență. Ulterior, s-au introdus cursuri de masterat și s-a extins învățământul doctoral, sociologia devenind o profesie în expansiune, prin instituții de învățământ și institute de cercetare publice și private, dovedindu-și utilitatea socială prin activitățile diverse desfășurate de cei care o profesază. Și în România putem spune că avem de-a face cu o adevărată industrie de profil. Evident, un astfel de statut are, pe lângă un impact pozitiv de sporire a oportunităților de activitate, și anumite efecte negative, cum ar fi fragmentarea excesivă și multiplicarea de teme relativ minore.

Cât privește implicarea sociologilor în identificarea de soluții la problemele cu care se confruntă societatea românească, aceasta se exprimă prin diseminarea

rezultatelor cercetărilor efectuate și prin rapoarte sociale pe teme diverse. Însăși această conferință științifică organizată de Asociație și punerea în discuție a răspunsului sociologic la criza actuală este manifestarea unei responsabilități față de societate. Să sperăm că acest trend ascendent va continua, și există multe argumente în favoarea lui într-o societate democratică, tot mai mult bazată pe cunoaștere, inclusiv a sferei vieții sociale.

Deocamdată, se mai face simțit efectul așa-numitei „crize de creștere” în sociologie, mult mai prezentă în primul deceniu de după căderea regimului comunist, începând cu asigurarea de personal calificat de predare în toate unitățile de învățământ care au specializarea de sociologie. Dezvoltarea rețelei de institute de cercetare socială sub egida Academiei Române, precum și activitatea Asociației Române de Sociologie înființată încă din anul 1990 (mai întâi cu denumirea Asociația Sociologilor din România), inclusiv prin adoptarea codului deontologic, au contribuit la promovarea principiilor și metodologiilor de efectuare a cercetărilor sociologice. Continuă să mai apară însă instituții necredibile care efectuează sondaje de opinie publică. Din fericire, acum funcționează mult mai bine controlul din partea comunității sociologice și a publicului.

Primit la redacție: octombrie, 2011